

Brodar i naručitelj bili su nizozemski državljani, a brod je imao nizozemsku državnu pripadnost. Kako je, osim toga, u charter-partiji spomenut jedan propis Nizozemskog trgovačkog zakonika, danski sud je smatrao da na ugovor treba primijeniti nizozemsko pravo. Po tome se pak imala smatrati nevaljanom klauzula charter-partije koja oslobodjuje broдача svake odgovornosti, čak i u slučaju nesposobnosti broда za plovidbu.

/Glunet 1960, str.492/

Ž.M.

Bilješka.- Naš Zakon o ugovorima o iskorištavanju pomorskih brodova u pogledu svoje primjene, ako se radi o elementu inozemnosti, ne stoji na istom gledištu koje je uzela gornja presuda. Za njegovu primjenu nije - naime - uvjet da se radi o strankama koje su naši državljani, već je potrebno da fizičke ili pravne osobe imaju prebivalište odnosno sjedište u Jugoslaviji, a osim toga (za robu) da je i luka odredišta u Jugoslaviji. U tom slučaju će se primijeniti naš zakon. Naročito je važno skrenuti pažnju na zahtjev da luka odredišta mora biti u Jugoslaviji, što znači da se naš zakon neće u svakom slučaju primijeniti, pa ni ako se radi o našim strankama koje imaju prebivalište odnosno sjedište u Jugoslaviji. Čl.132. Zakona daje putokaz u pogledu primjene prava, kada se naš zakon ne primjenjuje i kada stranke nisu izričito ugovorile primjenu nekog prava, ali da bi se otklonila svaka moguća nejasnoća, bilo bi veoma korisno kad bi naše stranke u svojim međusobnim odnosima uvijek ugovarale primjenu našeg prava. Na taj način bi bile sigurne, koje će pravo i kakvog sadržaja među njima doći do primjene. Osim toga, ugovaranje našeg prava je korisno i iz razloga što će naš sudac u najvećoj mjeri respektirati ugovorne klauzule stranaka, jer ga na to naš zakon obvezuje.

B. J.

VANJSKO TRGOVINSKA ARBITRAŽNA KOMISIJA, Moskva

1) Odluka od 4.V 1957.

Prodintorg (SSSR) c/a "Nectone" (Belgija)

2) Odluka od 1.VII 1957.

Rudmetal (Bugarska) c/a Metalimeks (Čehoslovačka)

Zakon mjesta zaključenja ugovora kao opći supsidijarni statut za ugovore iz područja vanjske trgovine, ako stranke nisu što drugo ugovorile, odnosno, u zemljama Istočnog bloka, ako u bilateralnim međunarodnim ugovorima nema posebnih odredaba o sukobu zakona - (Najnoviji razvoj kreće u smjeru zakona zemlje prodavaoca)

Ad 1) Tužitelj Prodintorg, Moskva, kupio je od tuženika, poduzeća "Nectone", Ostende, neku količinu robe FOB Ostende. Ugovor je bio zaključen u Belgiji. Tuženik se pozivao na belgijsko pravo, tvrdeći da se ono ima primijeniti na sva pitanja koja nisu riješena samim ugovorom, zato što je ugovor i zaključen i izvršen u Belgiji.

Tužitelj je naprotiv tvrdio da je u konkretnom slučaju dio robe trebalo preuzeti definitivno u Sovjetskom Savezu, i da za taj dio vrijedi pravo kao *lex loci solutionis*.

Arbitražna komisija, pozivajući se na čl.7. sovjetskog građanskog parničnog postupnika, odlučila je da za sva pitanja o kojima nema rješenja u samom ugovoru i za koje stranke nisu ugovorile primjenu nekog drugog prava, vrijedi *lex loci contractus*, u konkretnom slučaju belgijsko pravo kao pravo mjesta zaključenja ugovora.

Ad 2) U sporu između poduzeća Rudmetal, Sofija, protiv Metalimpeks, Prag, zbog isplate ugovorne kazne, Arbitražna komisija je izrekla da između tih privrednih organizacija vrijede odredbe Općih uvjeta dobavljanja utvrdjenih između Čehoslovačke i Bugarske bilateralnim ugovorom od 1955, a na pitanja koja nisu uređena ni ugovorom ni tim uvjetima treba da se primijeni bugarsko pravo kao pravo mjesta u kojem je konkretni ugovor bio zaključen. Primjena *lex loci contractus* da se osniva na stalnoj praksi Komisije.

U komentaru toj odluci ističe se da su za trgovinu između zemalja Istočnog bloka do 1958. vrijedili opći uvjeti utvrdjeni bilateralnim međunarodnim ugovorima. Od 1. I 1958. vrijede međjutim Opći uvjeti za dobavljanje robe između vanjskotrgovinskih organizacija zemalja članica Savjeta za uzajamnu ekonomsku pomoć, koji su stavljeni na snagu u svakoj državi članici rješenjem Ministarstva za vanjsku trgovinu i koji obvezuju ugovorne stranke pojedinih kupo-

prodajnih ugovora.

(Clunet, 1960, str.876, uz citat članka D.F.Ramzajceva, Dejateljnost Vnešetorgovoi arbitražnoi komisii v Moskve v 1957.g., Sovjetskii ežegodnik međunarodnogo prava, 1958, Moskva, 1959, 465-466)

Bilješka.- Iako su spomenute odluke još iz godine 1957, one su jednako aktuelne, jer izražavaju gledište Vanjskotrgovinske arbitražne komisije u Moskvi da se na ugovore iz područja vanjske trgovine između poduzeća država koje (danas) nisu članice Savjeta za uzajamnu ekonomsku pomoć ima primijeniti u prvom redu lex autonomiae, tj. zakon kojemu su stranke sporazumno podredile svoj ugovorni odnos, a ako takve uglave nema, supsidijarno lex loci contractus, tj. zakon mjesta zaključenja ugovora. Zbog toga je, prema prvoj citiranoj odluci, mjesto ispunjenja ugovora bilo neodlučno, pa nije ni bilo potrebno donositi rješenje o tome da li je mjesto ispunjenja luka označena FOB klauzulom ili mjesto definitivnog preuzimanja.

Što se tiče zemalja članica Savjeta za uzajamnu ekonomsku pomoć (SEV), za njih danas vrijede Opći uvjeti za dobavljanje robe, usvojeni 12.XII 1957. Po tim uvjetima između vanjskotrgovinskih organizacija odnosnih država nema autonomije, tj. stranke ne mogu same ugovorom određivati pravo koje bi se imali primijeniti na njihov ugovor. Po par.74. tih uvjeta, na odnose koji pojedinim ugovorom ili spomenutim općim uvjetima nisu nikako ili nisu u potpunosti uređeni primjenjuje se "zakon mjesta prodavaoca". Kako se uvijek radi o privrednim organizacijama, to će biti zakon zemlje u kojoj su one osnovane i u kojoj imaju sjedište. Sporovi između vanjskotrgovinskih organizacija tih zemalja, ako nije nadležan redovni sud, rješavaju se pred arbitražom ustanovljenom za takve sporove u zemlji tuženikovoju, ili, po sporazumu stranaka, u nekoj trećoj zemlji članici SEV-a (par.65).

(Tekst Općih uvjeta SEV-a objavljen je u izdanju Instituta za uporedno pravo, Serija E, broj 20, Beograd 1960, s opširnim i vrlo informativnim predgovorom prof.A.Goldštajna, a posebno za sukob zakona, uz ostale probleme, usp. članak Bystricky-Landa "O unifikaciji pravnih normi u međunarodnoj kupoprodaji" u Revue de Droit Contemporain, 1959, br.1, preveden u spomenutom izdanju, str. 61. i d.)

Prihvatanjem zakona zemlje prodavaoca SEV se priključio gledištu koje je zauzela i Haška konvencija o zakonu koji se primjenjuje na međunarodnu kupoprodaju pokretnih i tjelesnih stvari, prihvaćena na Konferenciji od 1951. a otvorena potpisivanju 1955. Tom se konvencijom ustanovljuje kao opći supsidijarni statut zakon redovnog boravišta prodavaoca, što je točniji izraz od "zemlje prodavaoca" i što je bilo potrebno da se precizira s obzirom na trgovce - fizičke osobe. Razlika je međutim u tome što Haška konvencija priznaje prvenstveno autonomiju stranaka, a Opći uvjeti SEV-a odredjuju da se zakon zemlje prodavaoca ima primijeniti čim neko pitanje ne bi bilo riješeno ugovorom ili tim uvjetima i stoga ne dopušta strankama da same biraju zakon za primjenu. Naprotiv, na ugovore s drugim strankama, a ne između organizacija zemalja SEV-a, mora se smatrati da bi Vanjskotrgovinska arbitražna komisija u Moskvi i dalje primjenjivala prvenstveno zakon koji su stranke same izabrale, a u nedostatku toga, zakon mjesta zaključenja ugovora.

N.K.

Starije sudske odluke iz područja pomorske
kupoprodaje

ENGLJSKI TRGOVAŠKI SUD /Queens Bench
Division/
Presuda od 16.V 1933.
West Export c/a J.W.Baird x C^o Ltd

Kupoprodaja CIF - Izvršenje dobave i prijelaz vlasništva

U slučaju kupoprodaje CIF dobava se vrši u času kad je roba postavljena na brod pod pretpostavkom da će kupac nakon toga prihvatiti dokumente. Ova radnja, iza koje slijedi otprema dokumenata, dovoljna je za prijelaz vlasništva robe i ima za posljedicu da sa samom činjenicom prihvatanja dokumenata kupac stupa na mjesto prodavaoca u pogledu svih prava koja su vezana uz čarter, teretnice ili policu osiguranja.

/DOR XXVIII str.21o/

S.B.